

Årsrapport

2017

Riksmekleren

Kort om denne rapporten

Siden denne årsrapporten er fra en statlig virksomhet med en relativt oversiktlig mengde fast ansatte (2), og et relativt homogent virksomhetsområde, har vi ikke funnet behov for noen omfattende innholdsfortegnelse eller noen omfattende layoutmessige grep for å kunne formidle de fakta som departementet og andre antas å ha behov for i sitt arbeid med Riksmekleren. Årsrapporten er også forsøkt innrettet slik at Riksrevisjonen antas å kunne etterprøve at den er i tråd med det regelverk som gjelder. Endringene i årsrapporteringen de senere år bygger på dialog mellom Riksmekleren og Riksrevisjonen. Det er i samme forbindelse lagt vekt på tidligere tilbakemeldinger fra departementet om tilfredshet med de tidligere årsrapporteringene.

Det er videre lagt vekt på den omfattende kunnskap departementet allerede har om Riksmeklerens samfunnsoppdrag, mål og arbeidsmåte, og på den samlede informasjonsformidling som ellers ivaretas gjennom den løpende kontakten Riksmekleren har med Arbeids- og sosialdepartementet om ressursbehov, ressursbruk, kompetanseutvikling og om meklingsvirksomheten.

Det har heller ikke vært merknader fra Riksrevisjonen knyttet til årsrapporteringen for 2015 eller 2016, som tilsier endringer på dette punkt for 2017.

Fra og med årsrapporten for driftsåret 2016 er det foretatt mindre endringer i rapporteringsmetodikken i forhold til første utgave av 2014, basert på DFØ's nye Veiledningsnotat/2017 – Årsrapport for statlige virksomheter av januar 2017. Ettersom DFØ sin mal er av generell karakter, og trolig mer treffende for større virksomheter enn for Riksmekleren, er det på enkelte punkter foretatt forenklinger. Departementets føringer i tildelingsbrevet er også brakt til anvendelse.

Rapporten legges ut på Riksmeklerens hjemmeside etter at den har vært forelagt Arbeids- og sosialdepartementet og Riksrevisjonen, og det er på det rene at ingen har merknader til den.

Del I Leders beretning

Riksmekleren er en uavhengig institusjon som mekler i tariffkonflikter hvor det er brudd mellom partene i forhandlingene om opprettelse og/eller fornyelse av tariffavtale. Meklingen er tvungen, idet tariffrettslige kampmidler ikke kan tas i bruk uten at mekling har vært gjennomført. Riksmeklerens samfunnsoppdrag er å bidra til at de tariffparter som i den tvungne meklingen ser seg mer tjent med en minnelig løsning enn med en konflikt, kan få slik meklingsfaglig bistand at de kan nå frem til et rimelig forlik, jf. redegjørelsen nedenfor. Idet samfunnsoppdraget er nokså entydig, har heller ikke dette driftsåret reist prioriteringsproblemer. Målet er å skape mest mulig arbeidsfred, og alle ressurser er satt inn for å nå målet. For ytterligere informasjon om mål og måloppnåelse se del II, pkt 1.2 følgende, nedenfor.

Forbundsvis oppgjør i et hovedoppgjørår gir det høyeste nominelle antall innkomne meklings saker. Det blir vesentlig færre meklings saker hvis det er samordnet oppgjør i hovedoppgjøråret. I mellomoppgjørår er det klart færrest meklings saker, og forhandlings- og meklingstemaene er begrensede. Dette gir betydelige variasjoner i ressursbehov og arbeidsmengde.

Mengden innkomne saker er bestemmende for hvilke meklingsressurser som må settes inn for å betjene behovet for mekling. Året 2017 som er et mellomår, ligger – sett under ett – om lag på gjennomsnittet mht antall innkomne meklings saker¹ (25), dersom man vurderer det i et 20 års perspektiv. Det samme er situasjonen mht antall konflikter sett i forhold til antall meklede saker, dog slik at prosenten saker med streik ligger i det høyere sjikt sett over sammenligningsperioden. Med færre meklings saker blir prosentutslaget større. Det inntraff 10 konflikter i 2017.

I saker hvor en eller begge parter ser seg mer tjent med en konflikt enn en minnelig løsning, kan meklingsinstituttet – uansett meklingsinnsatsens omfang eller valg av mekler(e) eller meklingsmetodikk – ikke avverge at det blir en konflikt. Men selv om en mekling ikke har ført til en minnelig løsning, kan meklingsarbeidet likevel ha ført til at partene lettere og raskere kommer frem til en løsning etter at konflikten har pågått en tid. Dermed vil meklingsinnsatsen i et større perspektiv kunne redusere antall streikedøgn, og derved ulempene og kostnadene for partene i interessedriften, tredjeparter og for

¹ Med meklings sak menes her ett innført saksnummer. Enkelte meklinger med kun ett saksnummer kan kreve mekling i 1-2 uker (så som f. eks. Frontfagsoppgjøret i privat sektor i et hovedoppgjørår), mens andre meklinger med flere saksnumre (dvs. innkomne meklings saker som mekles parallelt) kan være ferdig meklet på 1-2 dager. Av hensyn til sammenlignbar statistikk bygger statistikk og omtale i årsrapporten på journalnumre. Det er således ingen automatisk sammenheng mellom antall meklingsdøgn/dager/timer og antall saksnumre.

samfunnet. Det er også eksempler på at meklingsarbeid forut for og i perioden med konflikt har virket konfliktdempende på neste reforhandling av avtalen mellom partene. Erfaringsvis ser man dessuten at mange bilaterale avtaleløsninger eller eventuelt forslag fra mekleren etter partenes anmodning etter at en konflikt har pågått en tid, har svært mange felles trekk med de løsningsmodeller som var fremme under meklingen. Det er relativt sjelden at partene bilateralt utvikler helt nye løsningsmodeller i konfliktperioden.²

Etter å ha analysert meklingsaker og konflikter på bakgrunn av de opplysninger som Riksmekleren har fått før, under og etter meklingen, vurderes det slik at de konflikter som har inntruffet i 2017 uansett ikke kunne ha vært avverget ved mer eller annerledes mekling eller forberedelse til mekling. Det er – og skal være – partenes beslutning om de ser seg mer tjent med en minnelig løsning enn med en konflikt i den enkelte meklingsak. På den annen side er det på det rene at flere potensielle konflikter faktisk har blitt avverget i 2017, og at inntrufne konflikter har blitt forkortet. Riksmekleren er – etter omstendighetene – tilfreds med måloppnåelsen på dette punkt.

Fra tid til annen foretas det mekling også etter at en konflikt har oppstått. Noen ganger er rettsgrunlaget den obligatoriske meklingen etter 30 dagers konflikt, men ofte vil det være en samtykkebasert mekling etter anmodning fra partene eller etter initiativ fra Riksmekleren. Riksmekleren analyserer løpende hvorvidt og i tilfelle hvordan, og ikke minst når, ytterligere mekling på samtykkegrunnlag skal benyttes når parter er i konflikt. Riksmekleren er etter en samlet vurdering tilfreds med meklingsinnsatsen i sakene hvor det er meklet under en konflikt.

To av Riksmeklerens viktigste satsingsområder i planperioden 2014-2019 har vært rekruttering av godt egnede meklere og utvikling og gjennomføring av kompetanseutviklingstiltak for meklerne. Det er et kontinuerlig fokusområde. Å ha de rette meklerne mht kompetanse og tilgjengelighet, er de mest avgjørende innsatsfaktorene mht å nå Riksmeklerens mål og å løse samfunnsoppdraget.

Domstolenes vilje og mulighet til å avgi arbeidskraft til meklingsinstitusjonen er noe redusert i forhold til tidligere. Dette skyldes bl.a. strammere krav til produksjon og effektivitet i domstolene og inndragning av dommerstillinger i første- og anneninstansdomstolene som følge av økonomiske nedskjæringer. Dersom denne tendensen tiltar, representerer den en helt ny type utfordring for tilgjengelighet og meklingskapasitet når det kommer inn mange bruddmeldinger samtidig, når det innkommer meklingsaker som krever mange

² Se nærmere om dette Dalseide, Nils: Mekling i interessedivisjoner i "Fred er dog det beste..." Riksmekleren gjennom 100 år, side 74-75.

meklere samtidig, og når det kommer inn meklinger som krever mange meklingsdager. Dette er en meget kritisk faktor i den totale meklingskapasiteten. Riksmekleren arbeider videre sammen med meklerne og andre for å kunne komme med ulike tiltak for å løse denne utfordringen.

Det har vært en tendens til at vi får mer omfattende meklings saker som krever flere meklere samtidig, et typisk eksempel er meklingen Spekters overenskomstområde 9 i 2016. Den krevde som eksempel fem meklere samtidig. Det forutsetter at man har flere meklere med rett kompetanse å ta av, og at de har god tilgjengelighet. Denne type meklinger, sammenholdt med ulike begrensninger i å kunne mekle på meget kort varsel, gjør at det fortsatt er nødvendig å rekruttere flere meklere for å møte det antatte meklingsbehovet i perioden 2018-2021.

Riksmekleren bestreber seg på at det – sett over tid – skal være en hensiktsmessig kjønnsbalanse i meklerstaben.

Internutdanningen av meklerne (bestående av bl.a. skulder til skulder meklingsopplæring, teoretisk og praktisk kursing) har vært betydelig videreutviklet fra 2014 frem til kurset som ble avholdt i 2017. Dette arbeidet fortsatte i mars 2018, og kompletterer meklerutdanningen på enkelte meklingsfaglige områder i løpet av en femårsperiode. Å skaffe meklerne god kunnskap om de grunnleggende økonomiske parametere av betydning for tariffparters krav og tilbud og om faktagrunnlaget i sannsynlige problemstillinger i kommende meklinger, samt aktuelle meklingsfaglige verktøy, er nødvendig for at institusjonen skal nå sine mål.

Kompliserte og/eller langvarige meklinger har blitt betjent av to eller flere meklere av hensyn til å utvikle kompetanse hos flere i korpset på vedkommende tariffområde spesielt, og i meklingsfaget generelt. Det er også gjort for å sikre at meklingen fortsetter selv om en mekler skulle få forfall, eller fratre. I meklinger med særlig stor streikefare og særlig alvorlige konsekvenser, har det også vært nødvendig med to meklere for å sikre at enhver meklingsløsningsmulighet har vært forsøkt.

Den økte spesialiseringen i samfunnet gjelder også partene i arbeidslivet. Det er derfor nødvendig for Riksmekleren å drive en viss grad av spesialisering blant meklerne. Typisk er f. eks. offentlig sektor, frontfaget i industrien, transport i form av luftfart, jernbane og buss, områder som krever særlig spesialisering.

Vi har innhentet evalueringer hos de partene som har hatt flest meklingsaker til behandling, og fått meget gode tilbakemeldinger så vel på meklerkorpset som på de meklingsene som har vært gjennomført. Både kompetanseutviklingsarbeidet og meklingsopplegget vil således bli videreført i det vesentlige etter samme mønster.

Fra høsten 2013 ble det iverksatt tiltak for å forbedre arbeidsmiljøet. Tiltakene har fortsatt i også i 2017, og har vært meget vellykket, idet trivselen og innsatsen er stor så vel hos de faste ansatte, meklerne og vikarene. Dette viser seg tydeligst gjennom kompetanse- og arbeidsmiljø-aktiviteter som f. eks. det årlige meklerkurset og i den løpende kontakt mellom medarbeiderne. Det illustreres også ved meklernes vilje til å ta samfunnsansvar gjennom deres betydelige vilje til å stille opp.

Meklingskompetanse er av betydning på flere områder, både i samfunnet vårt, og utenfor landets grenser. Riksmeklerens utvidede ansvarsområde innenfor løsning av tvister innenfor fiskerisektoren har vist at gevinster kan oppnås ved at mekling i større grad benyttes som en måte å løse uenigheter på. Det fremstår som sannsynlig at mekling kan og bør benyttes innenfor uenigheter i kollektivavtaler på et bredere felt.

Også internasjonalt er utvikling av konfliktløsningsinstitusjoner og konfliktløsningskompetanse viktig for arbeidsfred og fredelig samhandling. Riksmekleren har i perioden 2014-2018 stilt seg positiv til å bidra til internasjonalt samarbeid og kunnskapsdeling om institusjonsbygging og mekling. Også i 2017 har Riksmekleren mottatt utenlandske delegasjoner, og har stilt seg positiv til samarbeid om kompetanseoverføring innenfor institusjonsbygging og konfliktløsning i interessekonflikter i arbeidslivet.

Det har også vært et mål for Riksmekleren å videreutvikle det rent praktiske samarbeidet med Arbeidsretten mht gjensidig bistand på kontorsiden, og utlån av lokaler til hverandre der det trengs. Samarbeidssystemet har vært videreutviklet også når det gjelder anskaffelser som begge institusjoner har behov for, og på HMS-arbeid. Dette arbeidet har fortsatt i 2017.

Når det gjelder ressursbruken vår sett i forhold til verdien av oppnådde resultater, synes det åpenbart at samfunnets gevinster ved at flere konflikter i form av streik og/eller lockout enten helt avverges eller bringes til opphør på et tidligere tidspunkt enn partene selv eller andre ville ha klart, med særdeles god margin overskrider institusjonens driftskostnader. Det foreligger lite forskning om hvor mange av interessetvistene som ville ha endt med konflikt om man tenker seg institusjonens eksistens og innsats borte, men partene selv opplyser ved flere anledninger at den løsningen som ble oppnådd ville de ikke ha kunnet oppnå uten den bistand de fikk. Enkelte konflikter med mange arbeidstakere i streik over noe tid og

mange rammede tredjeparter kan koste samfunnet mange millioner kroner, undertiden endog noen hundre millioner – alt avhengig av samfunnssektor, antall streikende og varighet.

Ovenstående er en kortversjon av virksomhetens mål og måloppnåelse. Samtlige elementer i fremstillingen utdypes i ulike perspektiver nedenfor.

Oslo, 12. mars 2018.

A handwritten signature in blue ink that reads "Nils Dalseide". The signature is written in a cursive, flowing style.

Nils Dalseide

Riksmekler

Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall

1. Generelt om virksomheten

1.1. Kort om meklingsinstitusjonen

Institusjonens oppgave er å mekle i interessetvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Rettstvister hører under Arbeidsretten.

Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon, som administrativt ligger under Arbeids- og sosialdepartementet. Kontorlokalene, er leid, og ligger i 7-9 etasje i Grensen 3, Oslo. Om virksomhetens medarbeidere se pkt.4.5 nedenfor.

Tariffavtalene i Norge er vanligvis to-årige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2016 var det hovedoppgjør med forbundsvise oppgjør. 2017 var således et mellomår.

De aller fleste meklinger foregår i perioden mars-juni så vel i hovedoppgjørsår som i mellomår, men det kan finne sted meklinger når som helst på året. Tendensen de siste 2-5 år er at meklingene i større grad enn tidligere sprer seg utover hele året, og at flere meklingsaker endog går over på neste kalenderår. Dette er det partene som styrer, ved at de selv bestemmer når de forhandler og når de eventuelt bryter, og institusjonens oppgave er å tilpasse seg til å betjene meklingsbehovet når det måtte inntreffe innenfor rammen av lovbestemte frister eller avtaler. Typisk er det flere reforhandlinger av tariffavtalene som partene først brakte inn til meklings sent på høsten samme år. Dette er en tiltagende tendens som også viste seg i 2017. Den omstendighet at tariffpartenes forhandlinger trekker ut i tid i forhold til tariffavtalens utløpstidspunkt, medfører således flere meklinger i november og desember i hovedoppgjørsår og over i januar-mars i kommende mellomår. Ettersom virkningstidspunktet for eventuelle tillegg ikke påvirkes av meklingsstidspunktet dersom det blir en forhandlingsløsning eller meklerens forslag aksepteres, er det ingen avgjørende nedside forbundet med denne praksisen. I Riksmeklerens løpende samarbeid med partene i arbeidslivet inngår også en dialog om å innrette forhandlingene slik at meklingene samles i "meklingssesongen".

Arbeidsmengden for Riksmekleren varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjøret oftest foregår på forbundsnivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvis lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet. Også i offentlig forvaltning vil det i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer. De offentlige oppgjørene trekker sjeldnere ut i tid enn i privat sektor. I offentlige foretak foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner. En minnelig løsning i interessetvisten forutsetter enighet på begge nivåer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare de økonomiske bestemmelser som revideres. Det forekommer også at partene i hovedoppgjøret blir enige om lønnsreguleringene også for andre avtaleår, slik at det ikke blir noe eget mellomoppgjør.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslås til mellom 600 og 700, hvorav de aller fleste er i privat sektor.

1.2. Riksmeklerens samfunnsoppdrag, visjon og målangivelser

1.2.1. Riksmeklerens samfunnsoppdrag

Riksmeklerens **samfunnsoppdrag** er – gjennom mekling – å bidra til at arbeidsfreden opprettholdes i så stor grad som mulig.

1.2.2. Visjon

Riksmeklerens **visjon** er:

Gjennom meklingsfaglig kompetanse å kunne fascilitere minnelige løsninger mellom tariffparter i interessetvister i alle meklingsaker der det ikke er utelukket som følge av partenes posisjoner eller intensjoner.

1.2.3. Målgivelse

Riksmeklerens **målgivelse** er:

Å bidra til at alle tariffvister som er egnet til å løses ved mekling ender med en minnelig løsning mellom tariffpartene.

Ettersom virksomheten ikke har innflytelse på antall og type meklingsaker som kommer inn, gir det liten mening (f. eks. styringsfaglig) med kvantitative eller kvalitative undergrupper av hovedmål og delmål.

Det kan heller ikke ses at en slik oppdeling i seg selv vil kunne medføre noen høyere grad av målretting av ressursbruken, høyere grad av måloppnåelse, eller være et bedre verktøy for evaluering fra virksomhetens egen side eller fra andre. Dersom målgivelsene skal kunne innebære et effektivt styringsverktøy for virksomhetens kjerneområde, vil de måtte være av overordnet karakter.

1.2.4. Virkemidler og innsatsfaktorer

Riksmeklerens virkemidler for å oppfylle visjonen og å nå målgivelsen ovenfor, er summen av den kompetanse meklingskorpset rår over og tilgangen til meklere som raskt kan påta seg meklinger. Man må ha meklere som er i stand til å lede omfattende, kompliserte, langvarige og særlig konfliktutsatte meklinger med flere parter. Noen ganger vil meklinger kreve to eller flere meklere, dels av hensyn til interessetvistens karakter og kompleksitet, og dels av hensyn til meklingsens varighet, herunder at en mekling ikke stanser opp fordi om en mekler får uventet forfall. Dels vil det bli benyttet to meklere av hensyn til den samlede kompetansebygging i meklingskorpset.

Innsatsfaktorene er således antall tilgjengelige meklere og deres meklingsfaglige kompetanse. I tillegg kommer den kompetanse seniorkonsulent Anne Brænden og korpset av vikarer innehar til administrativ støtte til meklingsvirksomheten.

1.2.5. Aktiviteter

De viktigste aktivitetene – i tillegg til innsatsen fra meklere og kontorphonale i forbindelse med selve meklingsene i innkomne interessetvister – består i å utvikle kompetansen i meklingskorpset og i administrasjonen slik at alle innsatsfaktorer av betydning for å nå resultatmålene er til stede. Det er nærmere redegjort for aktivitetene nedenfor. Det ligger i oppgavens natur at det å ha en god beredskapskapasitet er fundamentalt avgjørende for institusjonens evne til å lykkes.

Mens den enkelte mekling pågår er det avgjørende å ha god tilgang på kompetent saksbehandlerpersonell. Det kan noen ganger være delegasjoner på over 50 personer. I flerpartsmeklinger kreves det således kompetanse og arbeidskapasitet å drifte de tjenestene partene etterspør. Det drives derfor et løpende arbeid med å skaffe tilstrekkelig tilgang til kvalifiserte vikarer og kompetanseutvikling av disse samt av Riksmeklerens faste ansatte.

1.2.6. Brukereffekter

Mange tariffparter blir enige gjennom bilaterale forhandlinger, og deres interessetvister kommer derfor ikke til mekling. Det alt overveiende antall av tariffparter som kommer til mekling ønsker prinsipalt en form for minnelig løsning som det ikke har vært mulig for dem å komme frem til gjennom deres bilaterale dialog. Det er denne gruppen som er hovedmålet for meklingsinnsatsen. Disse partene kan også i størst grad nyttiggjøre seg mekling med hjelp fra en nøytral tredjepart. Etersom minst 80 % av meklingssakene ender med en minnelig løsning, er de samlede brukereffektene betydelige i form av fravær av forstyrrelser i tjenesteproduksjon og verdiskaping. Hvor mange saker som ville ha blitt løst i minnelighet om meklingsinstitusjonen ikke fantes, er – så langt – ikke nærmere analysert. De fleste parter ville – uansett om meklingsbistand ikke var tilgjengelig – likevel foretrukket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Effekten av mekling må således antas å være størst der begge parter prinsipalt ønsker en løsning men ikke selv har kunnet finne frem til en løsning begge kan leve med.

At de fleste interessetvister kan løses ved mekling må antas å ha betydning for samfunnets samlede verdiskaping. Det har også betydning for partenes videre samarbeid at de har kunnet samhandle slik at

uenigheter og konflikter har kunnet løses ved uavhengig bistand. Det er viktig å ha med seg at tariffparter har en rekke samarbeidspunkter i tariffperioden.

Beregninger på enkelte tariffområder har vist at det for partene kan avverges tap på flere hundre millioner kroner som følge av at meklingen ender med en minnelig løsning og arbeidsfreden derved bevares. Å avverge konflikter vil – sett over noen år – ha stor samfunnsøkonomisk betydning. Ressursbruken har så langt gitt de ønskede resultater.

1.2.7 Samfunnseffekter

Særlig i offentlig sektor, men også i privat sektor, rammes ikke bare partene av virkningene av bruk av kampmidler (streik og/eller lockout). Tredjeparter, nemlig de som bruker de tjenestene som produseres på vedkommende tariffområde, kan oppleve store verditap og betydelige ulemper som følge av bruk av kampmidler. Ulike beregningsmodeller har vært benyttet for å bedømme hva streik/lockout samlet sett koster partene og samfunnet for øvrig, med korreksjon for eventuelle besparelser/gevinster på kort og lang sikt. Uavhengig av modellvalg, er det også for tredjeparters samlede tap tale om mange millioner kroner dersom en konflikt varer over noe tid og omfatter mange streikedøgn. Undertiden vil også arbeidsgivere som sysselsetter ansatte som rammes av konflikter i egenskap av tredjepart, oppleve tap ved at ansatte ikke kommer seg på arbeid f. eks. ved konflikter i utdanningssektoren eller i transportsektoren.

Det har også en generell effekt på verdiskapingen i landet at det jevnt over er arbeidsfred og ikke for mange forstyrrelser i tjenesteproduksjonen overfor så vel innenlandske som utenlandske kunder/samarbeidsparter/brukere. Det er også egnet til å skape generell tillit i samfunnet, noe som også må antas å ha betydelig økonomisk og velferdsmessig verdi.

Sett over år, må det antas at det å skape minnelige løsninger er en aktivitet som har stor økonomisk betydning for samfunnet.

2. Særlig om riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet.

Tabell 2.1 Oversyn riksmeklingsaker

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tingsløyising/trekt attende før mekling	4		7	3	7		2	2	4	2
Tingsløyising under/etter mekling	6	11	15	7*	23	4	12	2	54	4
Meklingsløyising Framsett framlegg vedteke/til avstemming	24	21	62	16	42	10	69	17	41	9
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	9	1	13	1**	17	2	12	2	13	10
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt				1	2	1			2	
Ferdig handsama saker i alt	43	33	97	28	91	17	95	23	114	25
Under handsaming	2									

* 2011-014 Tariffavtale som følger svensk rett – Medlingsinstituet Stockholm

** 2011-013 Streik iverksatt 20.05.2011. Avsluttet 22.05.2011.

Som det fremkommer av ovenstående ble det i 2017 behandlet 25 riksmeklingsaker. Det ligger i normalområdet for mellomoppgjørår dersom man ser det over flere år.

Tabell 2.2 Oversyn rikskonflikter

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tingsløyving	4		1	1		1	9	1	6	1
Ny mekling										
Framsett framlegg vedteke/til avstemming	5		10		11	1		1	5	9
Lønnsnemnd		1	2		6		1		2	
Framleis konflikt							2			
Samla tal på konflikter	9	1	13	1	17	2	12	2	13	10
-Konflikt frå året før										
- Konflikt etter mekling utan resultat	9	1	13	1	17	2	9	2	13	10
- Konflikt etter nedstemt framlegg							3			

Det nominelle antall konflikter varierer mellom hovedoppgjørsår og mellomår. Det varierer også mellom hovedoppgjørsårene. For perioden 1994-2004 er gjennomsnittlig konfliktprosent om lag 18,13. Konfliktprosenten i 2017 ligger i det øvre sjiktet, men med så lave tall sier det intet om graden av måloppnåelse.

Det foreligger ikke opplysninger som skulle tilsi at det i 2017 inntraff konflikter i meklingsaker hvor begge parter ønsket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Det er således ingen holdepunkter for at noen av konfliktene i det hele tatt kunne ha vært avverget ved mekling.

3. Kretsmeklinger

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmekleren. I det alt vesentlige dreier disse sakene seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Sakene som behandles av kretsmeklerne, har blitt færre i de senere år dersom man ser trenden over en lang tidsperiode. På den annen side har enkelte kretssaker medført noe mer arbeid enn tidligere, og utløst konflikter av noe lengre varighet enn det som har vært vanlig før. Etter avtale med departementet orienteres det fra Riksmekleren om kretssaker hvor meklingen har vært forgjeves, og konflikt ikke har vært til å unngå.

Tabell 3 Oversyn krinsmeklinger

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Trekt attende/satt på vent før mekling	7	16	16	8	8	16	11	1	3	15
Tingingsløysing før mekling	2	22	9	21	5	17	6	14	13	15
Tingingsløysing under/etter mekling	8	12	13	14	7	10	9	8	6	5
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming		1			3					3
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	2	1	4		3	4	2	1	2	1
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	10	1	8	4	5	4	2	5	8	10
Ferdig handsama saker i alt	29	53	51	47	31	51	32	29	32	49
Under handsaming	10	7		12	7	5	11	4	9	7

Som det fremkommer varierer antallet innkomne kretsmeklingsaker fra år til år. Antallet i 2017 på 49 var ikke langt unna gjennomsnittet for perioden. Konfliktprosenten er i det høyere sjikt om man ser en lengre periode under ett.

4. Nærmere om enkelte forhold ved meklingsinstitusjonen i Norge

4.1. Kort historikk

Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1916, og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært relativt lite endret siden. Ved vedtakelsen av arbeidstvistloven 2012 (lov om arbeidstvister av 27. januar 2012 nr. 9 – i kraft 1. mars 2012, jf. kgl. res. av 27. januar 2012), ble enkelte av bestemmelsene som regulerer Riksmeklerens virksomhet undergitt en viss grad av tekstlig endring.

Endringene i meklingskapitlet bygger på Riksmeklerens høringsinnspill, og fremstår i gjeldende lov som meget hensiktsmessige for meklingsinstitusjonen. Bestemmelsene ble dessuten ytterligere klargjort, og institusjonens navn ble endret fra Riksmeklingsmannen til Riksmekleren.

Riksmekleren kom i 2014 med en foreløpig evaluering av arbeidstvistloven av 2012 loven etter anmodning fra departementet. Det er ønskelig at det foretas en ny evaluering av lovens hensiktsmessighet innen utløpet av 2019 (før hovedoppgjøråret 2020), og Riksmekleren har i brev av 24.08.17 allerede tatt opp enkelte spørsmål om klargjøring og eventuell utbedring i lovteksten med departementet.

Riksmekleren vurderer fortløpende om de rettsregler som regulerer virksomheten er hensiktsmessige eller ikke, og vil ta opp eventuelle lovendringsbehov med departementet. De to siste års erfaringer har vist et økt behov for å skape fullstendig klarhet i spørsmålet om en konflikt kan iverksettes uten at det har vært mulig for Riksmekleren å mekle først. Dette spørsmålet har ikke bare betydning for lovteksten, men også for muligheten til å realisere den omforente Frontfagsmodellen. Erfaringer fra praktisk mekling har medført at Riksmekleren vil – ut fra de siste års erfaringer – ha noen synspunkter suppleringer og/eller presiseringer i lovteksten som kan være egnet til å sette meklingsinstitusjonen i stand til å løse flest mulige tariffkonflikter i minnelighet. Arbeidstvistloven inneholder ingen regulering av verktøy for aktiv saksstyring slik som nyere tvisteprosesslover gjør, og det er heller ingen regulering av f. eks. omberammelser, utsettelse.

Riksmekleren har en prosess med sentrale tariffparter for å identifisere lovendringsbehov, rutineendringsbehov og å utvikle samspillsnormer i meklingsprosessen. Riksmekleren arbeider også – sammen med partene – for å klarlegge om flere interesselvister kunne ha vært løst under partenes forhandlinger og således ikke utløst en meklings sak. Forarbeidene til loven forutsetter reelle forhandlinger, og at det ikke er meningen å "flytte forhandlingene inn i meklingen". Mekling skal således være unntaket. Det er betydelige forskjeller fra tariffområde til tariffområde mht hvor mange revisjoner av tariffavtaler som ender i mekling. Årsakene til dette er ikke klarlagt, men undersøkes som ledd i å se om Riksmekleren kan bidra til at partene løser flere interesselvister på egen hånd. Det er imidlertid avgjørende at den endelige avgjørelse om brudd og bruken av mekling må tas av partene. Det tas sikte på at en slik samlet prosess kan lede til en ny henvendelse til departementet i løpet av 2019.

4.2. Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har 2 viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Det betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan iverksettes etter at tariffavtalen er utløpt.
- Konflikter kan ikke starte uten at mekling først er gjennomført.

4.3. Nærmere om interesselvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles som nevnt av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interesselvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Ofte ender meklingen med at mekleren fremlegger et forslag til løsning. Skal meklingen da kunne gi arbeidsfred, må begge parter akseptere meklingsforslaget. Ikke sjelden ender meklerens arbeid med at det oppstår enighet mellom partene om tariffavtalens innhold. I tilfelle legges partenes enighetsdokument/forhandlingsløsning ved meklingsprotokollen.

Dersom partene ikke finner å kunne bevege sine standpunkter i tilstrekkelig grad til at enighet oppnås, vil det ikke være grunnlag for å fremlegge noe forslag fra meklerens side. I tilfelle ender meklingen med konflikt. Mislykkes meklingen har mekleren ingen sanksjoner ovenfor partene.

I enkelte tilfeller erklærer en part, eller flere parter på samme partsside, under mekling at de ikke ønsker noen ytterligere dialog med sin motpart, eller at de "bryter" meklingen. Etter at fristutløpstidspunktet er inntrådt, er det ingen tilstedeværelsesplikt, og det står enhver part fritt med eller uten begrunnelse å forlate meklingsarenaen. I slike tilfeller er det ikke noe å mekle om, og meklingen må anses gjenstandsløs.

4.4. Frister

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassoppsigelse. Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må Riksmekleren i løpet av 2 dager ta standpunkt til om man vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis Riksmekleren antar at «arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser». Terskelen er relativt lav, og praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt bestemmer arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har mekleren 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har Riksmekleren inntil 14 dager på seg fra han orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har mekleren ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan Riksmekleren beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

4.5. Medarbeidere

Riksmeklerens kontor har for tiden følgende fast ansatte medarbeidere, og i tillegg oppnevnte meklere, som kan tildeles meklingsaker etter Riksmeklerens behov:

Riksmekler

Nils Dalseide ble i statsråd 21. juni 2013 oppnevnt som ny riksmekler med virkning fra 1. september 2013, og ble den 19. februar 2016 oppnevnt for en ny treårsperiode fra 1. september 2016 til 1. september 2019. Dalseide er i tillegg sorenskriver i Sør-Østerdal tingrett og har således stillingen på deltid.

Administrasjon

Seniorkonsulent i fast stilling 100% - Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklere oppnevnt for tidsrommet 01.07.15-01.07.18.

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Tingrettsdommer Inger-Marie Landfald, Sarpsborg

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Riksmekleren har allerede sendt departementet anmodning av kretsmeklere for neste periode.

Særskilt oppnevnte meklere fra og med 1. mars 2018 til og med 29. februar 2020.

Lagdommer Bjørn Lillebergen, Bergen
Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen
Lagdommer Kine Steinsvik, Oslo
Lagdommer Tine Kari Nordengen, Bærum (ny)
Lagdommer Torkjel Nesheim, Bærum
Sorenskriver Geir Engebretsen, Bærum
Tingrettsdommer Richard Saue, Stavanger
Tingrettsdommer Mats Wilhelm Ruland, Oslo
Tingrettsdommer Edvard Os, Bærum (ny)
Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo
Nestleder Adele Matheson Mestad, Oslo
Professor Nils-Henrik von der Fehr, Hurdal
Førsteamanuensis Jussi Erik Pedersen, Tromsø
Direktør Anne Cathrine Frøstrup, Ringerike

Lagdommer Kine Steinsvik ble samtidig oppnevnt som fast stedfortreder for riksmekleren fra 16. februar 2018 til 31. august 2019.

4.6 Administrative forhold

Riksmeklerens kompetanse er hjemlet i lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister.

På bakgrunn av Stortingets behandling av Prop. 1 S fra Arbeids- og sosialdepartementet utarbeider departementet tildelingsbrev som gir de økonomiske rammene for Riksmekleren og en nærmere beskrivelse av bevilgningsmessige forutsetninger, institusjonens oppgaver samt rapporteringskrav.

Virksomheten ledes av Riksmekleren.

4.7 Økonomi

Budsjettet for Riksmekleren er kjent for departementet.

2015 var det første hele året Riksmekleren har kunnet prøve ut den årlige besparelsen som følger av avviklingen av kontorsjefstillingen som medførte en lønnsutgift på mer enn 700 000 per år. Erfaringen er at

vi i årene 2015-2017 har klart å utføre alle de oppgaver som tillå kontorsjefen, på tross av at 2016 medførte både arbeid med 100- årsjubileet og innebar mange meklinger og noe ekstra arbeid med anskaffelser. Vi forventer at det samme skal være mulig i gjennomføringen av hovedoppgjørsåret 2018.

Det er fortsatt for tidlig å konkludere om en årlig besparelse på minst 700 000 kroner kan fortsette, men vi tar sikte på å oppnå det også i 2018-2019. Da man gikk fra to til en saksbehandlere, var det avtalen med departementet at det skulle være en midlertidig ordning. Vi fortsetter likevel inntil videre med en slik ordning, og et støttesystem av vikarer.

Riksmekleren har hatt slik løpende kontakt med departementet i 2017 om ressursbehov og ressursforbruk som regelverk og retningslinjer forutsetter.

Riksmekleren har forholdt seg til de ressursrammer som departementet har satt for virksomheten. Det ligger i sakens natur at virksomheten på tidspunktet for innsendelse av budsjettforslaget ikke har presise prognoseverktøy for ressursbehov i kommende år. Det er for så vidt tilstrekkelig å peke på den ressursmessige forskjellen på om oppgjøret er forbundsvist eller ikke. Det er heller ikke Riksmekleren som avgjør om det skal være forbundsvist oppgjør eller ikke, og vi har heller ingen innflytelse på antall brudd. Vi bygger derfor budsjetteringen på erfaringstall. Forekomsten av kompliserte meklinger og av konflikter i det enkelte budsjettår vil også påvirke ressursbehovet.

Del III Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2017.

Det vises til pkt 1.2.1 – 1.2.7 ovenfor med redegjørelse for samfunnsoppdrag, mål og effekter.

Etter en samlet vurdering av ressursbruk og utførte oppgaver og oppnådde resultater er vi tilfreds med situasjonen. Arbeidet med analyse av virkemidler, kompetanseutvikling og resultater vil bli forsterket i de neste årene, da man må regne med at forskjellige typer nye utfordringer i tiden som kommer.

1. Samarbeid med Arbeidsretten om innkjøp, lokaler og personell

Riksmekleren og Arbeidsretten er begge administrativt underlagt Arbeids- og sosialdepartementet og lokalisert i samme bygning. Idet begge institusjoner har forholdsvis få ansatte, ble det i 2007 innledet samarbeid på det administrative området. Dette samarbeidet har bl.a. ført til felles telefonsystem og samkjøring av IT-systemene. Det ble også samarbeidet når renholdskontrakten og husleieavtalen skulle reforhandles, i det kontraktene har mange likhetstrekk.

Høsten 2013 og i driftsåret 2014 har Riksmekleren og Arbeidsretten gjenopptatt og videreutviklet samarbeidet med sikte på å skape driftsfordeler for staten og derved også besparelser. Dette samarbeidet ble utvidet i 2015 og 2016 og er videreført i 2017. Vi samarbeider således om felles utdanning av saksbehandlere gjennom bl.a. opplæring skulder ved skulder og rotasjon, slik at begge institusjoner kan redusere sårbarhet ved vakanser av ulike slag samt å yte brukerne best mulig service. I 2016 var det samarbeid om anskaffelser. Det har hatt stor betydning for Riksmekleren å kunne trekke ressurser på den anskaffelsesrettslige kompetansen til Arbeidsrettens leder. Og det har hatt betydning for statens samlede kostnader at to såpass små statsetater kan samarbeide om felles ressursutnyttelse. Vi ser likevel at gjennomføringen av den gjensidige utdanningen for våre saksbehandlere til å gjøre tjeneste begge steder ved behov kan bli enda bedre. Dette er et satsingsområde i 2018.

I og med at Riksmeklerens ressursbehov når det gjelder medarbeiderkapasitet også på administrativ side varierer så vidt sterkt med mengden innkomne meklingsaker, har vi også et samarbeid med Arbeidsretten om bruk av felles vikarer.

I det praktiske arbeidet samarbeides det i forbindelse med ferieavvikling og annet fravær.

Samarbeidet med Arbeidsretten utelukkende er av profesjonell, teknisk og administrativ karakter, og ivaretar den nødvendige uavhengighet av hverandre som institusjonene må ha.

2. Risikoanalyse knyttet til måloppnåelse

I forbindelse med den løpende dialogen med Riksrevisjonen har Riksmekleren tatt opp alle statlige virksomheters plikt til løpende risikoanalyse, jf. Risikostyring i staten. I møte med Riksrevisjonen redegjorde Riksmekleren for sin analyse av hvilke faktorer som er avgjørende for måloppnåelse og ressursbruk. Dialogen på dette punkt danner grunnlaget for Riksmeklerens arbeid med dette.

Risikoanalysen har vært gjenstand for ny gjennomgang i 2017.

Som ovenfor angitt er målet å avverge streik og lockout så langt det er mulig, subsidiært å begrense antall virksomheter og personer i konflikt og atter subsidiært å begrense konfliktperiodens varighet. Dermed begrenses konfliktens økonomiske og praktiske konsekvenser for så vel partene som samfunnet.

Kritiske faktorer i Riksmeklerens virksomhet er:

- a) Å ha meklere med riktig bakgrunn, kunnskap og kompetanse i forhold til oppgaven.
- b) Å ha meklere som rent faktisk er tilgjengelige for meklinger når Riksmekleren trenger dem – som regel på kort varsel. I hovedoppgjørår med forbundsvis oppgjør med mange samtidige brudd er denne faktoren særlig kritisk for resultatet.
- c) Å ha tilgang til tilstrekkelig samlet antall meklere til å kunne håndtere hovedoppgjør med forbundsvis meklinger, enkeltmeklinger som krever flere meklere, også i situasjoner med samtidige meklinger og eventuelle konflikter.

For å sikre høyest mulig grad av resultatoppnåelse har Riksmekleren iverksatt følgende tiltak:

1. Rekruttering av flere uavhengige og kompetente meklere, for å kompensere for meklere som slutter og/eller av ulike grunner har redusert tilgjengelighet. Rekrutteringen må være basert på sikker informasjon om nye meklers generelle meklingskompetanse. Sikker informasjon skaffes gjennom grundige undersøkelser, og baserer seg bl.a. på vedkommendes erfaringer og andres erfaringer med vedkommende fra andre meklingsarenaer.
2. Utarbeidelse av kompetanseutviklingsplan for meklingsfaglig kompetanseheving hos meklerne.
3. Sikring av vitenskapelig grunnlag for meklingsfaglige spørsmål, bl.a. ved utvikling av eget meklingsfaglig materiale, anskaffelse av faglitteratur av betydning for meklingen, og systematisering og sikring av at faglitteratur er tilgjengelig for meklerne og befinner seg i Riksmeklers lokaler i Grensen 3.
4. Økt samarbeid med miljøer med høy meklingsfaglig kompetanse med sikte på kompetanseoverføring gjennom erfaringsutveksling.
5. Økt innsats i forberedende arbeid, herunder gjennom møter med partene før selve meklingsprosessen.

Dette arbeidet fortsetter med sikte på å ha de nødvendige meklingsressurser med den nødvendige meklingskompetanse i 2018 og 2020 som begge er hovedoppgjørår, hvor man – ut fra erfaring – må forvente et betydelig antall meklingsaker.

Idet mange av meklerne er dommere, og allerede har berammelser i domstolene, kan det i perioder med mange samtidige brudd være vanskelig å ha nok meklerkapasitet i løpet av kort tid. I og med at Riksmekleren ikke har innflytelse på om det blir forhandlingsbrudd og tidspunktet for dette, forsøker vi å møte denne utfordringen med forhåndsavsatt meklertid. Dette er imidlertid ikke et tilstrekkelig tiltak for å sikre nok kapasitet ved mange samtidige brudd. Innsparingene i domstolene, sammenholdt med fokuset på saksbehandlingstid og produktivitet der, gjør det også mer krevende å få tilført stor meklerkapasitet i intensive perioder enn før. Det er også begrensninger i dommeres samlede fravær på grunn av f. eks. mekling enn tidligere. I og med at tilstrekkelig meklerkapasitet er kritisk for Riksmeklerens måloppnåelse er disse spørsmålene gjenstand for løpende analyse.

For å tilrettelegge for en mest mulig resultatgivende meklingsprosess, som både sikrer den prosessuelle gjennomføringen og en forsvarlig opplysning av de materielle krav og tilbud, har Riksmekleren økt sin innsats i tidlig tilrettelegging av meklingene. Dette har bidratt til økt tillit mellom parter, gitt partene et bedre beslutningsgrunnlag når det må velges mellom hva de er mest tjent med av en minnelig løsning og det de kan påregne å få ved en konflikt. Det har også effektivisert selve meklingsprosessen i innspurten både når det gjelder struktur, fremdrift og målretting mot minnelige løsninger. Denne ressursbruken og arbeidsmodellen vil fortsette fremover.

3. Lokaler

Riksmekleren leier lokalene i Grensen 3. Endringer og utvidelser forutsetter således avtale med utleier.

I perioder med mange samtidige brudd, er det ønskelig med noe større arealer enn det vi i dag har avtale om. Det vil gi oss større evne til å redusere "meklingskøen".

Riksmekleren har hatt kontakt med utleier om dette, og det kan synes som om det er muligheter for ledige arealer i 7. etasje, som lett kan bygges sammen og arronderingsmessig fungere godt sammen med eksisterende lokaler. Riksmekleren har tatt dette opp med departementet, og har en løpende dialog om en eventuell leieavtale.

4. Inkluderende arbeidsliv

Riksmekleren følger IA-avtalens regelverk. Arbeids- og sosialdepartementet er tillagt oppfølgingsansvaret i forhold til avtalen. Det har ikke vært sykefravær å følge opp fra Riksmeklerens side i 2017.

5. HMS-arbeid

Riksmekleren og Arbeidsretten samarbeider også når det gjelder HMS-arbeid og arrangerer felles kurs og øvelser med jevne mellomrom.

6. Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Alt underlagsmateriale som blir benyttet under mekling er taushetsbelagt informasjon. Det er kun meklingsresultatet som – etter at det foreligger – ikke er undergitt taushetsplikt. Riksmeklerens møtebok offentliggjøres løpende på Riksmeklerens internettside (www.riksmekleren.no).

På hjemmesiden er det gitt en detaljert dokumentasjon av alle riksmeklinger og resultater. Riksmekleren har utvidet informasjonstilbudet til offentligheten i kretssaker med konflikt.

7. Informasjon

På våre internettsider (www.riksmekleren.no) publiseres løpende informasjon om meklingsvirksomheten med nøkkelinformasjon om hver meklingssak inkludert meklerens forslag. I tillegg er det publisert generelt informasjonsmateriell om meklingsprosessen til pressen. Det har videre vært behov for å informere utenlandske eiere/delegasjonsdeltakere om norsk lovgivning og praksis når det gjelder meklingsarbeid. Det er derfor også utarbeidet informasjonsmateriell på engelsk.

Internettsidene er til stor nytte som informasjonskanal ovenfor interessenter (medier, organisasjoner og myndigheter) og som internt arkivsystem. Brukerinteressen speiler intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøkende på hjemmesiden er periodevis meget stor.

Riksmekleren har i 2017 og 2018 gjort endringer i hjemmesiden, herunder bedret grensesnittet til mobiltelefon og nettbrett samt andre verktøy. Den nye hjemmesiden ble tilgjengelig ved årsskiftet 2017/2018, og skal nå gjennomgå en fase med utprøving og feilsøking.

8. Anmodninger fra media om bedre arbeidsforhold i gangen i 7. etasje i Grensen 3

Riksmekleren mottok den 16.02.17 henvendelse fra Norsk redaktørforening med "klage" på arbeidsforholdene for journalister i gangen 7. etasje i Grensen 3. Riksmekleren besvarte brevet den 21.02.17, og har holdt møte med Norsk Redaktørforening og hatt skriftlig kontakt med NRK og TV2 som de største aktørene i etermedia. Riksmekleren sendte et oppsummeringsbrev av 26.02.18. Brevene er sendt departementet i kopi.

Gangen i 7. etasje i Grensen 3 er beregnet for ut- og innpassering, og ikke for lengre opphold. Etablering av presse- utstyr i gangen over tid er således uforenlig med kravene til sikkerhet. Riksmekleren benytter Arbeidsrettens lokaler til oppholdssted for pressen (etter avtale og såfremt de er ledige) når det er samordnet oppgjør i privat sektor, og ved forbundsvist oppgjør benyttes et hotell. I begge tilfeller får pressen et dedikert tilholdssted. I statsoppgjøret benyttes også Arbeidsrettens lokaler.

Riksmekleren vil vurdere å flytte presseorienteringer til 1. etasje i Grensen 3. Ved eventuell utvidelse av lokalene, eller eventuell flytting til nye lokaler i fremtiden, vil det med oppholdssted for pressen bli vurdert. Riksmekleren viser for øvrig til den redegjørelse som er gitt i ovenfor nevnte brev.

9. Brukerundersøkelser

Riksmekleren har ikke gjennomført formaliserte brukerundersøkelser i 2017. Meklingsinstitusjonen har imidlertid svært mye kontakt med tariffpartenes delegasjonsledere og øvrige delegasjonsmedlemmer både før, under og etter meklinger. Alle meklinger avsluttes med et fellesmøte. Det gjennomføres også en intern evaluering med innspill fra partene etter alle større meklinger. Og i forkant av meklinger er det mye kontakt med tariffpartene om meklingsprosessen i den aktuelle sak. Vi har derfor et ganske bredt informasjonstilfang når det gjelder brukernes vurderinger.

Ordinære brukerundersøkelser er heller ikke direkte treffende, idet partenes vurderinger av andre aktører enn seg selv lett kan påvirkes av hvorvidt de oppfatter om de nådde sine forhandlingsmål eller ikke. Noen direkte sammenlignbare institusjoner med vitenskapelige brukerundersøkelser har vi ikke.

Vi jobber imidlertid med om man kan trekke erfaringer fra evalueringer som er foretatt av rettsmeklingsinstituttet i førsteinstansdomstolene.

10. Intervjuer, foredrag og seminar

Riksmekleren har også i 2017 holdt flere foredrag om institusjonens arbeidsoppgaver og funksjon.

Det legges vekt på å være imøtekommende overfor henvendelser om besøk, intervjuer eller foredrag fordi slike aktiviteter er en viktig del av arbeidet med å spre forståelse for og informasjon om tariff forhold og meklingsarbeid. På den annen side må hensynet til hovedoppgaven, å sikre mest mulig arbeidsfred prioriteres foran alle andre oppgaver.

Riksmekleren har vært tilgjengelig for media både i forbindelse med meklinger og ellers for å svare på spørsmål og å gi informasjon om institusjonens samfunnsoppdrag og arbeidsmåte.

11. Mottak av delegasjoner fra andre land

Mekling i interessetvister er en konfliktløsningsform som de fleste land har behov for å finne gode ordninger for. Riksmekleren legger vekt på internasjonalt samarbeid om mekling i tariff tvister.

Riksmekleren har således et godt og omfattende samarbeid med meklingsinstitusjonene i de andre nordiske land i form av møter og utveksling av meklingsfaglige produkter. I det nordiske møtet på Island ble det således arbeidet med flere meklingsfaglige spørsmål av betydning for samarbeidslandene. Island arbeidet i 2016 og fortsatte i 2017 med en ny modell. De ønsker å hente inspirasjon fra den norske modellen, og Riksmekleren har arrangert møte med norske tariff parter og deres islandske motparter for å bidra til Islands arbeid med å lage en ny modell. Riksmekleren har ytt bistand til Island mht modellbygging, samhandlingsprinsipper, og med å kontakte aktuelle aktører i Norge for å kunne etablere en samarbeidsmodell som ligner den norske, og som islendingene ønsker å vurdere.

Riksmekleren er også opptatt av å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet, og stiller alltid opp ved henvendelser fra arbeidslivets parter, f. eks. NHO og LO, og fra FAFO og andre organer/institusjoner som driver med internasjonalt arbeid.

12. Årlig fagseminar for meklerkorpset

Riksmekleren besluttet i september 2014 at kompetanseutvikling av meklerne skal være et sentralt verktøy i arbeidet med å bistå tariff partene til å finne samarbeidsløsninger og derved å unngå eventuelle

unødvendige konflikter. I 2014 ble det lagt en langsiktig plan for utdanning av meklerkorpset. I 2017 har vi fulgt denne planen, og fortsetter med oppfølgingen i 2018.

I 2017 er det lagt grunnlag for gjennomføring av et eget fagseminar for kretsmeklere i Grensen 3. Dette vil bli avviklet i 2018.

13. Miljø

Riksmekleren er opptatt av å integrere miljøhensyn i driften av institusjonen.

Tiltak	
Renhold	Det blir krevd bruk av miljøvennlige produkter.
Innkjøp	Leverandør med miljøprofil skal velges der det er mulig.
Papirforbruk	Standard tosidig utskrift i s/h.
Avfall	Institusjonen benytter gårdeiers rutiner for kildesortering.

14. Beredskap og sikkerhet

Det har ikke innkommet opplysninger om sikkerhetstrusler rettet mot personell eller informasjon hos Riksmekleren i 2017. Riksmeklerens lokalers beliggenhet medfører imidlertid at begge typer trusler også kan få betydning for vår virksomhet. Trusselvurderinger foretas løpende, og om det skal treffes ytterligere tiltak fra Riksmeklerens side vil bli grundig vurdert på nytt i 2018.

Det er gjort forbedringer mht visuell kontroll med personer som innpasserer bygget på gateplan etter å ha ringt på Riksmeklerens ringeklokke. Dette har betydning for ivaretagelsen av både personellsikkerhet og informasjonssikkerhet.

Riksmekleren vurderer behovet for tilleggslokaler, og vil i den forbindelse vurdere de sikkerhetsmessige aspekter ved dette.

15. Likestilling

Det har ikke vært meldt likestillingssaker eller oppstått likestillingsproblematikk i 2017. Rekruttering av nye meklere foretas under hensyntagen til likestillingsmessige forhold. Det er for øyeblikket meget god

kjønnsbalanse i meklerkorpset, men dette vil kunne svinge i kortere perioder bl.a. på grunn av tilfeldig avgang og om det er menn eller kvinner som fyller kriteriene for å bli gode meklere. Deres tilgjengelighet for rask tilkalling vil også bero på faktorer som ikke har med kjønn å gjøre. Det må således legges et langsiktig perspektiv til grunn når det gjelder likestillingsmålet.

16. Ytre miljø

Riksmeklerens ringeklokke på gateplan ble utbedret i 2014. Det er således tydeligere å oppfatte hvordan man får kontakt med og innpasseringssamtykke fra Riksmekleren.

Det ytre miljø vil bli ytterligere fulgt opp i 2018, eventuelt i samarbeid med andre leietakere i bygget. Skifte av aktører på utleiersiden og driftssiden skaper utfordringer for leietakerne. Det har vært arbeidet en del med dette pga ombygging i etasjene under Riksmeklerens lokaler. Arbeidet med utleiers representanter vil fortsette i 2018.

Nærmere om resultater og måloppnåelse i 2017

Det vises til redegjørelsen ovenfor vedrørende målangivelsene for virksomheten.

Det vises videre til den statistiske informasjon som er inntatt ovenfor.

Prosessuelle forhold

Det fremgår av Arbeids- og sosialdepartementets tildelingsbrev at virksomheten til enhver tid skal sørge for at partene kommer til mekling uten unødvendig ventetid. Riksmekleren har avviklet meklingene innen rimelig tid og i forståelse med partene.

Det er – uten større lokaler og flere fast ansatte meklere – ikke mulig å unngå "meklingskø". Det vises til Riksmeklerens redegjørelse for dette i brev til Arbeids- og sosialdepartementet av 24.08.17 pkt 2.11.2 og pkt 2.11.3.

Det forekommer at meklingssaker tar noe mer tid enn minstetiden pga behovet for å finne frem til egnet mekler, men oftest er avvikende tidspunkt et resultat av partenes preferanser. Partenes valg av tidspunkt for

brudd er for øvrig bestemmende for berammelsen av meklings sakene. Dersom begge/alle (eller alle i flerpartsmeklinger) parter er enige om berammelsen av meklingsdagene, vil det bli lagt til grunn og være avtalebasert. Forekomsten av uenighet om berammelsestidspunktet viste seg å være økende både i 2015 og i 2016. Riksmekleren har hatt flere møter med parter utelukkende for å kunne mekle frem tidspunktet for gjennomføringen av meklingsene (både innenfor LO-NHO området) og innenfor olje og gass sektoren med flere arbeidstakerparter. Som nevnt vil Riksmekleren arbeide for at oppfatninger om uklarheter i regelverket på dette punkt skal minimeres.

Som nevnt viser uformell brukerkontakt at det ikke har vært noen utilfredshet med meklingsprosessene. Uten at det har noen avgjørende betydning, er det likevel en omstendighet som Riksmekleren vurderer som ett av kriteriene for måloppnåelse. Det er også i noen grad en sammenheng mellom partenes opplevelse av en god prosess og muligheten for å oppnå en minnelig løsning rent materielt. På den annen side er ikke enhver påstand om manglende prosesskvalitet eller meklerens håndtering av betydning for en mer objektiv og vitenskapelig vurdering av prosessen.

Materielle forhold

Etter de opplysninger som foreligger, er det oppnådd minnelige løsninger og konflikt avverget i samtlige interessetvister hvor det har vært mulig ut fra partens posisjoner og handlingsvalg.

Ut fra de opplysninger som foreligger, er det grunn til å anta at oppgjøret i 2017 ligger innenfor de prinsipper og rammer som partene i arbeidslivet sluttet seg til i Holden III. 2016 viste at alle parter nå har tilpasset seg Holden III og integrert enighetene derfra i sitt praktiske arbeid. I den forbindelse har Frontfagsmeklingen (Fellesforbundet – Norsk Industri) vært forbilledlig i 2016. Konsekvensene av utfallet i 2016 har vært lagt til grunn for meklingsene i 2017.

Etter dette finner vi at målene er nådd for 2017.

Benchmarking – sammenlignende analyse

Norge har ingen tilsvarende meklingsinstitusjoner. Forlikrådene og de alminnelige domstoler reguleres av så vidt avvikende prosessregler at noen fruktbar sammenligning vanskelig kan foretas. Forskjellene på retts- og interessedvister er betydelige også rent materielt.³ Ordningene i våre nordiske naboland er så vidt annerledes på flere punkter at benchmarking mellom landene ikke er egnet til å gi økt innsikt i forbedringsmuligheter. Evalueringinstrumentet for institusjonens utviklingen av målstandarder og grad av måloppnåelse må således fortsatt bygge på omforente tilbakemeldinger fra partene og andre som berøres av institusjonens arbeid, samt relevante forskningsresultater.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2017.

Oppdragene i tildelingsbrevet anser Riksmekleren som løst, idet rutiner og retningslinjer for intern kontroll er etterlevet, og fastsatte mål og resultatkrav er fulgt opp. Så vidt vites ligger all aktivitet innenfor gjeldende lover og regler, og det kan ikke ses at ressursbruken ikke er effektiv.

Som tidligere fremholdt kan Riksmekleren sammenlignes med en "brannstasjon", hvor det rykkes ut ved trusler mot arbeidsfreden. Det må nødvendigvis medføre en beredskapsordning som gir grunnlag for stor fleksibilitet, og som setter institusjonen i stand til å respondere på kraftige økninger i innkomne saker, økt forekomst av omfattende og streikeutsatte saker, og økt behov for flere meklere i samme mekling og/eller i samtidige meklinger. Beslutningene om ressursbehov og beredskapsnivå treffes nødvendigvis i forkant ut fra den på beslutningstidspunktet beste kunnskap. Idet resultatene av meklingen er fundamentalt avgjørende for partene og for samfunnet, og underkapasitet i institusjonen kan ha alvorlige konsekvenser, vil en viss overbemanning måtte tåles. Da det for de fast ansatte klarligvis ikke foreligger noen overbemanning, idet vi siden 2013 drifter embetet løpende uten en tidligere fast kontorsjefstilling, og med en riksmekler i lavere stillingsprosent, er forholdet mellom kostnader og resultater optimalt. Det er således foretatt en effektivisering og en innsparing. Idet de særskilte meklerne ikke har noen fast avlønning men lønnes per meklet time, vil det ikke pådra lønnskostnader å ha en større meklerstab. Og avlønning per meklet time kan ikke effektiviseres. Merkostnadene ved kompetanseutviklingen er bagatellmessige. Det er etter dette ikke avdekket noen åpenbare forenklingmuligheter verken rent faktisk eller mht regelverksutvikling. Og det er heller ikke påvist noen besparelsesmuligheter som ikke svekker måloppnåelsen. For å spare utgifter har Riksmekleren utsatt kompetanseutvikling på Harvard University, og utviklet egne undervisningssystemer basert på tilgjengelig litteratur og erfaring.

³ Det vises til artikkelen Mekling i interessedvister i jubileumsskriftet Fred er dog det beste, 2016, med henvisning til litteratur.

Rapportering er foretatt i henhold til departementets pålegg i tildelingsbrevet. Likeledes er anmodningen om innspill i forhold til budsjettet for 2018 etterkommet. Det vises ellers til den løpende kontakt med departementet om virksomhetens oppgaver og arbeidsmåte, regelverksspørsmål samt ressursbehov og ressursbruk.

Del IV Styring og kontroll med virksomheten

Overordnet vurdering

Det er to faste medarbeidere i virksomheten. Øvrig personale er innkalte vikarer på saksbehandlersiden og meklere. Virksomheten foregår i leide lokaler med avtalebaserte kostnader og rettigheter.

Budsjettet er vel – i statlig sammenheng – ikke av de største. Oppgavene er som redegjort for – å mekle frem minnelige løsninger i innkomne meklingsaker der det er mulig. Samlet sett antas det forsvarlig å betegne virksomheten for relativt oversiktlig rent styringsfaglig.

De styringssystemer og rutiner som er i bruk, samt de styringsgrep som er iverksatt for en best mulig resultatoppgivelse i forhold til ressursbruken antas å være noenlunde effektive. De risikofaktorer som er identifisert er adressert og antas å være under rimelig kontroll. De tiltak som har vært iverksatt fra høsten 2013 mht kompetanseutvikling og rekruttering, og som er forsterket i tiden 2014-2018, anses for å ha gitt betydelig effekt, og forventes fortsatt å gi effekter videre fremover.

Som nevnt er det en utfordring at de meklerne som er dommere har noe større begrensninger i hvor mange dager de kan være borte fra domstolen som følge av meklingsoppdrag i løpet av et år, og dessuten hvor raskt de kan møte til meklingsoppdrag på grunn av berammelser enn det som var situasjonen tidligere. Dette er i realiteten et spørsmål om vilje til dommerbytte og omberammelser ved påkommende meklingsaker. Arbeidstvistlovens frister medfører at Riksmekleren har behov for rask bistand. Kapasitetsproblemene for meklere som er dommere har forsterket seg noe etter de økonomiske innsparingene i domstolene og den tettere oppfølgingen av de nye kravene til saksbehandlingstid. Domstolledernes praksis på dette punkt varierer, selv om de aller fleste har en praksis som er meget fleksibel og ikke skaper problemer for meklingsoppdraget. Oppnevning til verv i statsråd er ikke gjenstand for domstolledernes overprøving. Der er derfor av avgjørende betydning at oppnevning skjer i statsråd, slik at ulik praksis ikke griper inn i Riksmeklerens tilgang på meklerkapasitet.

Vår erfaring er at styrings- og kontrollsystemer er i overensstemmelse med økonomireglementet.

Regnskapsrapportering og resultatrapportering anses å kunne ivareta departementets og Riksrevisjonens kontrollbehov. Riksmekleren er imidlertid åpen for når som helst å redegjøre for overordnet styrings- og kontrollbehov, og er svært tilfreds med den dialog og den veiledning som har vært gitt fra Riksrevisjonens side.

Når det gjelder virksomhetens egenstyring, er oversiktligheten mht antall medarbeidere og pengerressurser to elementer som forenkler muligheten for målrettet virksomhet.

Riksmekleren finner at ovenstående målangivelser og anvendte prinsipper for målstyring gir institusjonen et tilstrekkelig godt verktøy for løpende kontroll med graden av resultatoppnåelse.

Etter det vi kan se har tildelte ressurser vært anvendt effektivt, og i tråd med gjeldende prinsipper for budsjettstyring og ressursbruk i staten. Regnskapsmodell, kontoplan med tilhørende rapportering fungerer etter hensikten.

Del V Vurdering av fremtidsutsikter

Gitt de økonomiske prognoser som Norges Bank og SSB la til grunn for utviklingen Norge, antok Riksmekleren allerede i årsmeldingen for driftsåret 2014 at det ikke var upåregnelig at meklinger i nær fremtid kunne komme til å måtte handle om nominell lønnsnedgang og/eller reallønnsnedgang eller redusert lønnsvekst, eventuelt omfatte andre forhandlingstemaer/meklingstemaer som resultat av lavere ressursvekst enn vi har hatt de senere år. For enkelte sektorer erfarte man i 2017 at den økonomiske situasjonen enkelte bransjer nettopp var slik, og at andre elementer enn sentrale tillegg fikk større fokus i forhandlinger og meklinger. Dette er en tendens som vil fortsette på noen områder. TBU sine anslag viser at det på andre områder må påregnes at forhandlingene også vil handle om størrelsen på generelle tillegg.

I tillegg vil meklingene handle om andre rettigheter av mer kompleks og prinsipiell karakter, så som f. eks. pensjon og dekning av reise, kost og losji. I omstillingsperioder, f. eks. som følge av globalisering, digitalisering og robotisering vil ofte prinsipielle krav kunne få større betydning. Det kan føre til flere

meklinger, og økt konfliktrisiko. Det ligger i sakens natur at pensjonsspørsmål som tvinger seg frem, er prinsipielle og kompliserte – og dessuten krever et betydelig trepartssamarbeid.

Det er heller ikke upåregnelig at meklingsene kan komme til å omfatte nye former for omstillingsbehov knyttet til lønns- og arbeidsvilkår så vel i privat som i offentlig sektor. Enkelte underliggende interessemotsetninger har blitt håndtert ved midlertidige løsninger, mens de grunnleggende årsaker til uenigheter ikke er endret. For Riksmekleren er det nødvendig å ta høyde for at noen av disse interessemotsetningene kan bli definerende for kravene og problemstillingene i meklingsaker i hovedåret 2018.

Det er for lite informasjon tilgjengelig i dag til å kunne gi en forsvarlig analyse av ovenstående. En utvikling i retning av mer krevende meklingsstemaer enn tidligere vil kreve et godt samspill – og ikke minst tillit – mellom partene i arbeidslivet, myndighetene og de institusjoner som samfunnet stiller til rådighet for konfliktløsning innenfor arbeidslivet. Dette må adresseres med høy kompetanse, godt samarbeid og gode prosesser.

Riksmekleren antar at etterspørselen etter meklings som alternativ konfliktløsning i samfunnet ikke vil bli mindre fremover, og utvidelsen av ansvarsområdet til også å omfatte meklings innenfor fiskerisektoren er en indikasjon på en utvikling som mest sannsynlig vil fortsette. Riksmeklerens kompetanseutvikling tar sikte på å sette institusjonen i stand til å møte dette behovet.

Del VI Årsregnskap

Ledelseskommmentar til årsregnskapet

Formål

Det vises til redegjørelsen ovenfor om Riksmeklerens historikk, oppgaver og virksomhet. Videre vises det til redegjørelsen for økonomistyring og kontroll.

Bekreftelse

Regnskapet er avlagt i henhold til de regler og retningslinjer som gjelder vedrørende økonomi, økonomistyring og regnskap.

Vurderinger av vesentlige forhold ved regnskapet

Som nevnt er det faktiske ressursbehovet avhengig av andre aktørers beslutninger og agering. Budsjettering og regnskapsmessige forhold må derfor nødvendigvis bygge på dette. Innenfor rammen av det som er mulig, anser vi prognosene for ressursbehov og rapporter om faktisk ressursbruk så presise som de med rimelighet kan bli.

Ressursbruken hos Riksmekleren ligger innenfor rammen av tildelt budsjett. Budsjettmidlene er benyttet i henhold til forutsetningene i budsjettet, tildelingsbrevet og innenfor de mål som er satt for virksomheten.

Det vises til redegjørelsen ovenfor om hvilke usikkerhetsfaktorer som knytter seg til budsjettering, herunder antall innkomne meklingsaker. Antall innkomne saker, og arten av disse, samt konfliktprosenten, er avgjørende for antall meklingsdøgn/meklingstimer som medgår, og hvilke lønnskostnader, reise- og

kostutgifter mv. som påløper. Riksmekleren kan i mindre grad påvirke mengden innkomne saker, men arbeider med et prosjekt som går ut på å ha tidlig kontakt med partene i en meklingsprosess, og å se på om flere saker kunne ha vært løst ved partenes egne forhandlinger. Det kan være at mer strukturerte og reelle forhandlinger, kunne ha redusert antall innkomne meklingsaker. Det er imidlertid partene som – ut fra sine underliggende interesser – må bestemme om de ser seg mest tjent med å bryte forhandlingene, og derved utløse en meklingsprosess eller ikke.

Regnskapsrapporter er avgitt i henhold til pålegg og overensstemmende med gjeldende krav. Det er forsøkt vurdert fortløpende hvilke besparelsesmuligheter som foreligger uten at graden av måloppnåelse reduseres.

Jeg har ellers ingen vesentlige merknader til regnskapsforholdene utover det som allerede har vært innrapportert. Skulle det være spørsmål om dette, ber jeg om å bli kontaktet.

Riksrevisjonen er revisor for Riksmekleren.

Fristen for å sende endelig årsrapport er satt til 15.03.18. Rapporten er således rettidig. Den er også – som pålagt – innsendt i forkant til orientering.

Årsregnskapet 2017 er vedlagt årsrapporten.

Oslo den 11. mars 2018.

Nils Dalseide

Riksmekler

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet

Årsregnskap for Riksmekleren er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelsene om økonomistyring i staten av 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013, samt i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-115 om Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap og i samsvar med krav fastsatt i departementets tildelingsbrev.

Riksmekleren benytter kontantprinsippet og utarbeider ikke virksomhetsregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet.

Oppstillingen er i henhold til de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Riksmekleren har fullmakt til å disponere i henhold til tildelingsbrevet.

Oppstillingen viser videre hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2017

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merutgift (-) og mindretgift
0648	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A+B	6 800 000	6 956 928	-156 928
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter			3 714	
<i>Sum utgiftsført</i>					6 800 000	6 960 642	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merinntekt og mindreinntekt(-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			8 959	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			416 883	
<i>Sum inntektsført</i>						425 841	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						6 534 801	
Kapitalkontoer							
60088201	Norges Bank KK /innbetalinger					1 745	
60088202	Norges Bank KK/utbetalinger					-6 669 579	
706003	Endring i mellomværende med statskassen					133 033	
<i>Sum rapportert</i>						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
					31.12.2017	31.12.2016	Endring
706003	Mellomværende med statskassen				-216 075	-349 108	133 033

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0648 01		6 300 000	6 300 000
0648 21		500 000	500 000
			0
			0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparing(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0648 01		-156 928		-156 928				-156 928	[5% av årets tildeling i note A] [5% av årets tildeling i note A] [5% av årets tildeling i note A] [Sum årets og fjorårets tildeling]	

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2017

	Note	2017	2016
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>			
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	3 377 822	4 659 597
Andre utbetalinger til drift	2	3 577 529	3 703 071
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		6 955 350	8 362 668
Netto rapporterte driftsutgifter		6 955 350	8 362 668
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling av finansutgifter	3	1 578	459
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		1 578	459
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 578	459
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		8 959	8 890
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		416 883	575 888
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		3 714	10 725
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-422 128	-574 053
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		6 534 801	7 789 073
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2017	2016
Skyldig skattetrekk		-216 075	-349 108
Sum mellomværende med statskassen	4	-216 075	-349 108

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Kontrollsum:

6 534 801

6 534 801

0

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note 1 Utbetalinger til lønn

	31.12.2017	31.12.2016
Lønn	1 713 395	1 958 748
Arbeidsgiveravgift	416 883	575 888
Pensjonsutgifter*	162 028	
Sykepenger og andre refusjoner (-)		
Andre ytelser	1 085 515	2 124 960
Sum utbetalinger til lønn	3 377 822	4 659 597
Antall årsverk:	2	2

Virksomhet: AN - Riksmekleren**Note 2 Andre utbetalinger til drift**

	31.12.2017	31.12.2016
Husleie	1 831 531	1 769 110
Vedlikehold egne bygg og anlegg		
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler		
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	470 091	518 372
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	63 400	7 397
Mindre utstyrsanskaffelser	191 568	69 006
Leie av maskiner, inventar og lignende	183 911	197 870
Kjøp av fremmede tjenester	266 938	4 551
Reiser og diett	249 607	509 423
Øvrige driftsutgifter	320 482	627 342
Sum andre utbetalinger til drift	3 577 529	3 703 071

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note 3 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Sum innbetaling av finansinntekter		

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	1 578	459
Sum utbetaling av finansutgifter	1 578	459

Note 4 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2017	31.12.2017	Forskjell
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum</i>			
Omløpsmidler			
<i>Sum</i>			
Langsiktig gjeld			
<i>Sum</i>			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-528 438		-528 438
Skyldig skattetrekk	-216 075	-216 075	
<i>Sum</i>	-744 513	-216 075	-528 438
Sum	-744 513	-216 075	-528 438

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balanseført verdi 31.12.2017							

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

RIKSMEKLEREN
Org. nr.: 971524626

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Riksmeklerens årsregnskap for 2017. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2017.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 6 534 800 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Riksmeklerens årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2017 og mellomværende med statskassen per 31. desember 2017, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverk for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999), alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde

Vi kommuniserer med ledelsen og informerer det overordnede departementet, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss med moderat sikkerhet om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 27.04.2018

Etter fullmakt

Erna Jørgensen Lea
ekspedisjonssjef

Knut G. Lien
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur